

DŽIAUGDAMASI PASIEKTAIS REZULTATAIS, ASOCIACIJA DRĄSIAI GALVOJA APIE ATEITIES ŽINGSNIUS

Prieš 25 metus, 1999 m. sausio 5 d., Kaune įvyko Lietuvos savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacijos steigėjų susirinkimas. Asociacijos iniciatoriai: tuometis Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos direktorius Zenonas Vaškevičius, Zarasų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė Danutė Karlienė ir Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos direktorė Vida Garunkštytė – vienbalsiai nutarė, jog viešųjų bibliotekų interesams geriau atstovauti reikalinga tokia asociacija. Dabar jau ketvirtą amžiaus gyvuojanti ir 60 šalies bibliotekų vienijanti asociacija sėkmingai įgyvendina savo misiją, stiprindama Lietuvos viešųjų bibliotekų pozicijas viešojoje erdvėje, užtikrindama aukštos kokybės paslaugas ir taip siekdama patrauklumo visuomenėje.

tk **Kaip ir kodėl kilo sumanymas steigti asociaciją?** – paklausėme 1999–2012 m. asociacijai vadovavusio buvusio ilgamečio Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos direktoriaus **Zenono Vaškevičiaus**.

Monika Balsevičienė

– Iki susikuriant Lietuvos savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacijai, šių bibliotekų atstovai dažniausiai susitikdavo kvalifikacijos kėlimo renginiuose Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centre. Bibliotekų vadovai turėdavo vieną bendrą seminarą, kuris paprastai vykdavo gegužės mėnesį Nidoje. Lietuvos bibliotekų, ypač savivaldybių viešųjų, padėtis, atgavus Nepriklausomybę, buvo sudėtinga. Daug problemų kėlė bibliotekų materialinė būklė, dokumentų fondas, darbuotojų, tarp jų ir vadovų, kvalifikacija, maži kultūros sektoriaus darbuotojų atlyginimai. Norint spręsti nuolat kylančias problemas, atstovauti bibliotekoms Kultūros ministerijoje, reikėjo turėti teisinį pagrindą. Su Danute Karliene ir Vida Garunkštyte nusprendėme įkurti asociaciją ir ją registruoti V. Kudirkos bibliotekoje. Radome teisininką, kuris konsultavo rengiant steigimo dokumentus, įstatus, registruojant asociaciją.

Taip įgijome galimybę kalbėti beveik visais su bibliotekų reikalais susijusiais klausimais. Kreipėmės į Kultūros, Finansų ministerijas, kitas valdžios institucijas dėl Bibliotekų modernizavimo programos, dėl darbuotojų atlyginimų, lėšų didinimo dokumentams įsigyti. Asociacija ne kartą kreipėsi ir į savivaldybių merus, kai būdavo skiriami nauji viešųjų bibliotekų vadovai, rėmė ne vieną profesinę iniciatyvą, aktyviai dalyvavo sprendžiant įvairias kitas problemas.

Dar viena sritis, kurioje aktyviai veikė asociacijos taryba, – kvalifikaciniai seminarai, konferencijos, profesinės išvykos į užsienio bibliotekas pasisemti veiklos patirties. Man labiausiai įstrigo kelionės į Anglijos, Austrijos, Šveicarijos, Lenkijos, Skandinavijos, Vokietijos bibliotekas. Tam pravertė dar 1990-aisiais užmegzti ryšiai su Norvegijos Vestfoldo krašto biblioteka, ypač glaudūs ryšiai su Lenkijos bibliotekų asociacija.

tk **Koks atmintyje liko to laikotarpio, kai sumanyta steigti asociaciją, šalies bibliotekų veiklos ar apskritai kultūros lauko įspūdis?** – paprašėme prisiminti Zarasų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorės **Danutės Karlienės**.

Donatas Merkys

– Zarasų viešosios bibliotekos direktore pradėjau dirbti 1984 metais. Netrukus kitų bibliotekų direktorių buvau išrinkta į tuo metu veikusią Centrinųjų bibliotekų direktorių tarybą. Atkūrus Nepriklausomybę, direktorių taryba, kurios pirmininkas buvo Kauno miesto V. Kudirkos viešosios bibliotekos direktorius Z. Vaškevičius, nutarė įkurti Lietuvos savivaldybių viešųjų bibliotekų asociaciją. Iniciatoriai buvome trys jaunažiškiai, aktyviai veiklai nusiteikę, naujų paslaugų ir permainų siekiantys žmonės – Z. Vaškevičius, V. Garunkštytė ir aš. Šią mintį palaikė dauguma mūsų kolegų. Tikslas – kelti viešųjų bibliotekų vadovų ir specialistų kvalifikaciją, susipažinti su Europos ir kitų išsivysčiusių šalių patirtimi, kad galėtume ją perimti ir geriau organizuoti bibliotekų paslaugas mūsų šalyje. Atsivėrė keliai dalyvauti IFLA (Tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija) ir kituose tarptautiniuose seminaruose, ne tik išgirsti apie organizuojamas bibliotekų

paslaugas kitose šalyse, bet ir informuoti apie mūsų šalies. Įgijome galimybę dalyvauti projektuose, rengti juos seminarams „Ant ratų“ ir realiai susipažinti su viešųjų bibliotekų veikla Lenkijoje, Čekijoje, Prancūzijoje, Anglijoje, kitose šalyse. Stažuodamasi Skandinavijos šalyse, susipažinau su šių šalių bibliotekose įgyvendinamais projektais.

Manau, vienas svarbiausių mūsų asociacijos veiklos laimėjimų buvo pasiekimas, kad Vyriausybė patvirtintų Bibliotekų renovavimo ir modernizavimo programą. Dabar galime džiaugtis gražiomis mūsų viešosiomis bibliotekomis, plačiu paslaugų spektru lankytojams, gyventojams ir svečiams.

tk **Kokias pagrindines problemas ėmėsi spręsti įkurta asociacija?** – pasiteiravome Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos direktorės **Vidos Garunkštytės**.

15 asmeninio albumo

– Lietuvos viešųjų bibliotekų tinklas buvo pats didžiausias šalyje ir menkai atstovaujamas. Problemų buvo, kai kurios jų – didelės: prasta materialinė bazė, maži atlyginimai ir menkai lankomos bibliotekos. Įsteigus asociaciją, prie jos jungėsi daugiau savivaldybių bibliotekų ir greitai ji jau atstovavo beveik visai Lietuvai.

Savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacija kartu su Lietuvos bibliotekininkų draugija daugybę kartų pristatė bibliotekų problemas Seime ir Vyriausybėje, anuomet kreipėsi ir į neseniai išrinktą Lietuvos Respublikos Prezidentą Valdą Adamkų. Tuomet Prezidentas inicijavo darbo grupę Viešųjų bibliotekų modernizavimo programai parengti. Ir 2003 m. ši programa buvo patvirtinta Vyriausybės. Asociacija taip pat prisidėjo prie parengiamųjų projekto „Bibliotekos pažangai“ darbų. Jau kasdienybėje tapo asociacijos

narių dalyvavimas konferencijose, rengiami projektai asociacijos narių kvalifikacijai kelti, bendradarbiavimas su užsienio kolegomis.

Prisiminus pirmuosius asociacijos metus, norisi pabrėžti, kad buvo nepaprastai įdomus, nors ir labai sunkus, gausus nepriteklių laikas. Bet labai smagu buvo matyti, kaip šis kultūros sektorius keitėsi į gerą pusę.

tk Kokius išskirtumėte svarbiausius pastarųjų dvylikos metų, kai vadovaujate asociacijai, darbui? – uždavėme klausimą Lietuvos savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacijos prezidentei, Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos direktorei **Danguolei Abazoriuvienei.**

© Dainius Vareika

– 2012 m. atėjau vadovauti asociacijai, turėdama pagrindinį tikslą – suvienyti visas Lietuvoje veikiančias savivaldybių viešąsias bibliotekas ir joms atstovauti. Džiaugiuosi, kad per kelerius metus tai pavyko padaryti – 2024 m. sausio 1 d. statistikos duomenimis, asociacijai, įskaitant ir viešųjų bibliotekų padalinius, 2023 m. priklausė 1162 bibliotekos, jose per metus apsilankė 7 675 643 lankytojai, dirbo 2366 profesionalūs darbuotojai.

Esame stiprūs, modernūs bendruomenių informacijos, kultūrinės, socialinės traukos centrai ir galime būti naudingi institucijoms, siekiančioms kuo greičiau pasiekti žmones, – šia mintimi visada pabrėždavau bibliotekų tinklo stiprybę atstovaudama bibliotekoms ir rodydama jų kuriamą pridėtinę vertę. Atstovavimas buvo ir yra pagrindinė mano veikla, kuri reikalauja daug emocinių ir psichologinių pastangų, bet kartu ir daug duoda: pažinčių, pasitenkinimo, kartais – nusivylimų, žinių, motyvacijos tobulėti. Smagu nešti žinią apie Pasvalio kraštą,

Mariaus Katiliškio viešąją biblioteką, kuriai vadovauju beveik 30 metų, renginiuose užsienyje kalbėti apie Lietuvą, puikias mūsų šalies bibliotekas.

Man įsimintini buvo 2016-ieji, Seimo paskelbti Bibliotekų metais. Juos bibliotekos minėjo organizuodamos daug įvairių susitikimų, renginių. Labai norėjosi tikėti, kad joms bus skiriamas didesnis dėmesys. Deja, visi puikiai prisimename, kaip didelė ir graži Bibliotekų metų minėjimo programa turėjo sumažėti kelis kartus, nes nežymus finansavimas buvo skirtas tik dokumentų fondams papildyti ir didiesiems renginiams.

Mane visada žavi bibliotekų gebėjimas priimti iššūkius. 2020 m. buvo ypatingi dėl COVID-19 pandemijos, 2022-ieji – dėl prasidėjusio karo Ukrainoje, nuo jo į Lietuvą pabėgusių ukrainiečių ir šių įvykių pasekmių: karantinas, nuotolinis darbas, pabėgėliams atvertos bibliotekos, leidinių ukrainiečių kalba trūkumas. Asociacijos nariams reikėjo labiau susitelkti, mobilizuotis, surasti papildomų vidinių resursų sistemingai planuoti įvairias veiklas, stengiantis jas perkelti į virtualiąją erdvę, mokyti ir mokyti kitus. Džiaugiuosi, kad tokiu metu bendruomeniškumas, geranoriškumas buvo esminis visų bibliotekų bruožas.

Norėčiau paminėti ir projektinę veiklą, kuri turėjo įtakos bibliotekų specialistų kompetencijoms tobulinti. Pirmas mano, kaip prezidentės, projektas buvo su Pietų Prancūzijos bibliotekomis, po to vyko kvalifikacijos kėlimo renginiai Suomijos, Portugalijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Slovėnijos, Lenkijos, Švedijos, Norvegijos bibliotekose. Pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su Ukrainos, Slovėnijos, Lenkijos viešosiomis bibliotekomis, organizuotos tarptautinės konferencijos Lietuvoje (Nidoje, Klaipėdoje, Anykščiuose, Kaune, Vilniuje), įvairiose konferencijose skaityti pranešimai, pagaliau 2016 m. kelionė į IFLA konferenciją Kolambuse (Ohajo valstija, JAV). Visa tai mane augino kaip specialistę, kaip vadovę ir brandino kaip žmogų. Neįkainojamą patirtį įgijo ir visi su manimi vykę ir renginiuose dalyvavę bibliotekų darbuotojai.

Kaip svarbią, teigiamą bibliotekų įvaizdį formuojančią priemonę ir visos asociacijos pasiekimą paminėčiau nuo 2014 m. organizuojamą Metų nominacijų konkursą, skatinantį viešąsias bibliotekas bei jų padalinius dirbti kūrybingai ir inovatyviai, didinantį aktyviausių bibliotekų žinomumą, informuojantį visuomenę apie Lietuvos viešųjų bibliotekų ir jų padalinių veiklą. Šiomet konkursas vyksta jau vienuoliktą kartą, džiaugiamės, kad turime nuolatinį rėmėją – UAB „Asseco Lietuva“.

Angelų kalvoje Trakų pašonėje jau septinti metai stovi Bibliotekinių angelas. Tikiuosi, kad jis ir mūsų visų susitelkimas padės išspręsti jau daug metų besitęsiančią nepakankamo bibliotekų fondo finansavimo problemą, panaikinti smarkiai pasenusius ir mažai ką su realybe beturinčius stereotipus, pavyzdžiui, kad bibliotekose niekas nesilanko. Šiais klausimais dar turėtume nemažai padirbėti.

Didžiuodamasi ir džiaugdamasi per dvylika metų pasiektais rezultatais, matydama bibliotekų kuriamą pridėtinę vertę, prisidedančią prie įvairių strategijų – tokių kaip kultūros, informacijos, raštingumo, švietimo, socialinės atskirties mažinimo ir kitų – įgyvendinimo, nuoširdžiai dėkoju kolegomis, partneriams, rėmėjams, visiems, kurie mus mato, padeda, skatina tobulėti, mylėti ir gerbti biblioteką, kurti šiuolaikinę žinių visuomenę ir drąsiai galvoti apie asociacijos ateitį.

Parengė **Vaiva Markevičiūtė**

Straipsnių cikle pasakojama, kada ir kodėl žmonija ėmė žaisti stalo žaidimus, kokią naudą jie duoda, kokie žaidimai buvo populiariūs pasaulyje ir Lietuvoje anksčiau, o kokie domina šių dienų žmones, kokie stalo žaidimai kuriami Lietuvoje, kas juos kuria ir koks yra ar galėtų būti bibliotekų indėlis šioje srityje.

© Asta Mukienė

LIETUVIŠKŲ STALO ŽAIDIMŲ ANTIKITERA

Dmitrijus Babičius

Lietuvos žaidimų kūrėjų asociacijos valdybos narys, žaidimų dizaineris

Tęsdamas „Tarp knygų“ vasario mėnesį pradėtą straipsnių apie stalo žaidimus ciklą¹, kviečiu iš pasaulinės istorijos apžvalgos persikelti į Lietuvą – sužinosite apie lietuviškų stalo žaidimų raidą nuo Nepriklausomybės atkūrimo iki šiandienos. Ši tema gvildenta palyginti menkai, tačiau pagrindinis netikėtumas yra tas, kad tolesnio teksto širdis, stuburas ir smegenys slypi už jo ribų – vienoje interneto dykrose pasiklydusioje skaitmeninėje lentelėje, kurią šio straipsnio autorius pradėjo pildyti praeitą rudenį, nė neįsivaizduodamas, kaip ji išaugs.

Šiokia tokia autobiografinė interliudija². Pastaruosius dešimt metų dirbu ir alsuuju žaidimais: kuriu kompiuterinius žaidimus, esu išleidęs penkis stalo žaidimus. Išrinktas į Lietuvos žaidimų kūrėjų asociacijos valdybą, nusprendžiau, kad pats laikas dėl žaidimų kultūros nuveikti ką nors naudinga – pavyzdžiui, surinkti informaciją apie visus lietuviškų stalo žaidimų leidėjus.

Taip radosi pirmieji metmenys dokumento, kurį dabar juokais vadinu lietuviškų stalo žaidimų antikitera. Toks teiginys nekuikliai hiperbolizuotas, bet atspindi kiek chaotišką šio dokumento paskirtį: tikroji Antikitera – mįslingas antikinis artefaktas, kuris buvo skirtas tiek buvusiai ir būsimai dangaus kūnų padėčiai apskaičiuoti, tiek įvairioms sportinėms žaidynėms nepražiopsoti. Mechanizmas atstojo kalendorių, teleskopą ir tam tikra prasme – žaidimų žinyną. Manoji antikitera – savotiška mini enciklopedija apie lietuvių sukurtus stalo žaidimus, renginius, bendruomenes ir leidyklas. Beje, šis dokumentas viešas³.

¹ Krūminas, Pijus. Nuo senovės elito iki visiems prieinamos pramogos. *Tarp knygų*, 2024, vasaris (Nr. 2), p. 4–7.

² Dar viena asmeninė interliudija: šį straipsnį skiriu savo mamytei Oksanai Babiči.

³ Dokumentą galite rasti čia: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1jF26ojqOSSCZADsn-JbbX_HZeBSvSX199QGb-ZM9F8/edit#gid=929197463. O jei pastebėsite klaidų ar norėsite ko pasiteirauti, galite drąsiai kreiptis el. paštu dmitrijus.babicius@gmail.com.

NEPRIKLUSOMYBĖS PRADŽIA: MENAS IKI MENO

Kalbant apie lietuviškus stalo žaidimus, XX a. dešimtojo dešimtmečio pradžia yra mažai dokumentuota, balansuoja tarp begėdiškų plagiatų ir kanonizuoto mąstymo nesutramdytų šedevrų. Viena vertus, kiemuose ir virtuvėse buvo lošiamas „Menedžeris“ – dar iš besibai giančio tarybmečio atkeliavęs ne itin subtilus amerikietiškojo „Monopoly“ („Monopolio“) klonas; kita vertus, jau 1992-aisiais, trečiaisiais atkurtos Nepriklausomybės metais, vitrinose pasirodė VŠĮ „Vilnia“ išleistas „Verslininkas“, viršelyje nesidrovint stambiomis raidėmis atspausdintu anglišku atitikmeniu „Businessman“. Šiam žaidimui buvo lemta tapti legenda: nors pagrindinė bendrinė veikimo sistema (žaidimų pasaulio žargonu – mechanikos) ir idėja buvo įkvėpta „Monopoly“ ar jo kopijų virtinės, žaidimas spinduliavo ir savo nepakartojamą dvasią, kai kurios taisyklės net stebino netikėtu originalumu.

Lietuviškų stalo žaidimų istorija gali pasirodyti kiek padrika, kol nepradėsite jos įsivaizduoti tendencijomis: Vakaruose populiarių žaidimų kopijavimas Lietuvoje buvo pirmoji tokia tendencija, o „Verslininkas“ – pirmas joje išryškėjęs kūrybingumo pliūpsnis. Antras pliūpsnis, turėjęs didesnę kultūrinę bei meninę svorį, buvo tais